

EY Handboek duurzaamheidsverslaggeving 2025

EY Accountants B.V.

Auteurs

Twan van Limpt
Adinda Ossenblok
Maarten Pronk
Gerard van Santen
Sonja Visser
Fenna Zwienenbarg

Inhoudsopgave

Voorwoord	XI
1 Duurzaamheidsverslaggeving: algemeen	1
1.1 Algemeen en leeswijzer	2
1.2 Overzicht Nederlandse wetgeving	5
1.2.1 Reeds bestaande Nederlandse wetgeving	5
1.2.2 Nieuwe Nederlandse wetgeving	5
1.3 Overzicht EU-regelgeving	5
1.3.1 Doel van de EU-regelgeving	5
1.3.2 Ontwikkelingen in de EU; Omnibus	6
1.3.3 Richtlijn voor duurzaamheidsrapportage ('Corporate Sustainability Reporting Directive'): hoofdlijnen	7
1.3.4 Taxonomieverordening: hoofdlijnen	8
1.3.5 Verordening voor informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële sector ('Sustainable Finance Disclosure Regulation' (SFDR)): hoofdlijnen	8
1.3.6 Regelgeving van toepassing in toekomstige jaren: Richtlijn inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaam ondernemen ('Corporate Sustainability Due Diligence Directive': CSDDD)	9
1.4 Internationale standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving ontwikkeld door de ISSB en de verhouding tussen de verschillende standaarden	14
1.5 Relatie tussen de jaarrekening en duurzaamheidsverslaggeving	15
2 De 'Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD)	17
2.1 Inleiding en introductie Omnibus	20
2.2 Implementatie CSRD in Nederlandse wet- en regelgeving	21
2.2.1 Wijze van behandeling	22
2.2.2 Leeswijzer en toepasselijkheid CSRD	23
2.2.3 Ontwikkelingen in de EU; hoofdlijnen wijzigingen CSRD	23
2.3 Toepassingsgebied en ingangsdatum voor EU-vennootschappen en gevolgen Omnibus	24
2.3.1 Grote organisaties van openbaar belang met meer dan 500 werknemers – en meer dan 1.000 werknemers (gevolg van voorstellen Omnibus)	27
2.3.2 Grote vennootschappen met EU-rechtsvorm, grote banken en verzekeringsmaatschappijen en gevolgen van de Omnibus	28
2.3.3 Beursgenoteerde SME's, incl. bepaalde banken en verzekeringsmaatschappijen, en gevolgen van de Omnibus	29
2.3.4 Toepasselijkheid voor participatiemaatschappijen en beleggingsinstellingen	30
2.3.5 Toepasselijkheid voor personal holding	30
2.4 Toepassingsgebied en ingangsdatum voor ondernemingen uit een derde land (niet-EU)	30
2.4.1 Effectenuitgevende instelling in de EU en gevolgen van de Omnibus	33
2.4.2 Groepsmaatschappij/bijkantoor van niet-EU-moeder en gevolgen van de Omnibus	34
2.4.3 Verplichting voor EU-groepsmaatschappij ten aanzien van duurzaamheidsverslag van niet-EU-moeder en gevolgen van de Omnibus	34
2.4.4 Rapportageverplichting voor bijkantoren opgericht door niet-EU-vennootschappen en gevolgen van de Omnibus	36
2.5 Vrijstellingen op grond van het ontwerp-Implementatiebesluit (de CSRD)	37
2.5.1 Groepsvrijstelling voor een EU-groepsmaatschappij met EU-moeder	37
2.5.2 Groepsvrijstelling EU-groepsmaatschappij met moeder uit een derde land	38
2.5.3 Groepsvrijstelling door tijdelijke mogelijkheid van artificiële consolidatie door groepsmaatschappij van niet-EU-moeder	39

2.5.4	Vrijstelling van verstrekken van informatie in de waardeketen en gevolgen van de Omnibus	40
2.5.5	Relatie vrijstellingsregime CSRD met artikel 2:408 BW	40
2.5.6	Toepassing artikel 2:403 BW door EU-groepsmaatschappij	41
2.5.7	Moment van openbaarmaking duurzaamheidsverslag vrijgestelde groepsmaatschappij	41
2.6	Inhoud duurzaamheidsverslag	41
2.6.1	Inhoud voor beursgenoteerde OOB's en grote vennootschappen	41
2.6.2	Inhoud duurzaamheidsverslag voor beursgenoteerde SME's, kleine niet-complexe instellingen en verzekeringscaptives en gevolgen van de Omnibus	43
2.7	'Voluntary Sustainability Reporting Standard for SMEs': VSME	43
2.8	Bestuursverslag, 'taggen' (labelen van data) en deponering	44
2.9	Niet voldoen aan CSRD en/of ESRS	44
2.10	Onafhankelijke toets door een externe accountant	45
2.10.1	Accountants - andere 'assurance providers'	45
2.10.2	Tijdelijke regeling omtrent benoeming accountant	45
2.11	Rapportage over essentiële immateriële middelen	45
3	Dwarsdoorsnijdende Europese duurzaamheidsstandaarden: ESRS 1 en ESRS 2	
	Algemene toelichtingen	47
3.1	Inleiding en doelstelling ESRS	50
3.2	Architectuur ESRS	50
3.2.1	Indeling ESRS	50
3.2.2	Terugkerende onderwerpen in ESRS	51
3.2.3	Uitgangspunten en definities in ESRS	52
3.3	Leeswijzer	52
3.4	Kwalitatieve karakteristieken voor informatie	53
3.5	Dubbele materialiteit en bijbehorende toelichtingseisen	53
3.5.1	Begrippen en materialiteitsanalyse	53
3.5.2	Uitvoering van de dubbele materialiteitsanalyse	54
3.5.3	Overwegingen voor groepen en dochterondernemingen	58
3.5.4	Toelichtingseisen onafhankelijk van materialiteit	59
3.5.5	Toelichting indien duurzaamheidsthema niet materieel	60
3.5.6	Toelichtingseisen afhankelijk van materialiteit	61
3.5.7	Toelichting van de materiële relatie tussen duurzaamheidsthema's	66
3.5.8	Mate van uitsplitsing	66
3.6	'Due diligence' op het gebied van duurzaamheid	66
3.7	De waardeketen	66
3.7.1	Begripsbepaling	67
3.7.2	Groepsmaatschappijen - proportionele consolidatie van joint ventures (Dutch Gaap)/joint operations (IFRS)	67
3.7.3	Intercompany-transacties	68
3.7.4	Operationele zeggenschap ('operational control')	68
3.7.5	Deelnemingen en joint ventures	68
3.7.6	Samenvatting in schema	69
3.7.7	Informatie over de waardeketen	69
3.8	Algemene bepalingen omtrent vorm en inhoud van het duurzaamheidsverslag	70
3.8.1	Rapporterende onderneming, rapportageperiode en structuur duurzaamheidsverslaggeving	70
3.8.2	Korte, middellange en lange termijn	71
3.8.3	Inhoud en structuur van het duurzaamheidsverslag en opname door middel van verwijzingen	71

3.8.4	Vergelijkende informatie	72
3.8.5	Informatie ten aanzien van intellectueel eigendom, knowhow of resultaten van innovatie	73
3.8.6	Relatie met andere verslaggevings- en gerelateerde informatie	73
3.8.7	Schattingonzekerheden	73
3.9	Governance (ESRS 2: algemene toelichtingen)	74
3.10	Strategie (ESRS 2: algemene toelichtingen)	76
3.10.1	Elementen van de strategie omtrent duurzaamheidsthema's, het bedrijfsmodel en de waardeketen	76
3.10.2	Belangen en opvattingen van stakeholders	77
3.10.3	Materiële IRO's en de wisselwerking daarvan met de strategie en het bedrijfsmodel	78
3.11	Infasering	79
4	Milieugerelateerde Europese duurzaamheidsstandaarden (ESRS E1-E5)	81
4.1	Algemeen en leeswijzer	82
4.2	ESRS E1 Klimaatverandering	83
4.2.1	Doel en begripsbepaling	83
4.2.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS E1	84
4.2.3	Rapportage-eisen	85
4.3	ESRS E2 Verontreiniging	98
4.3.1	Doel en begripsbepaling	98
4.3.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS E2	99
4.3.3	Rapportage-eisen	100
4.4	ESRS E3 Water en mariene hulpbronnen	105
4.4.1	Doel en begripsbepaling	105
4.4.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS E3	105
4.4.3	Rapportage-eisen	106
4.5	ESRS E4 Biodiversiteit en ecosystemen	110
4.5.1	Doel en begripsbepaling	110
4.5.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS E4	111
4.5.3	Rapportage-eisen	112
4.6	ESRS E5 Materiaalgebruik en circulaire economie	117
4.6.1	Doel en begripsbepaling	117
4.6.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS E5	119
4.6.3	Rapportage-eisen	119
5	Sociaalgerelateerde Europese duurzaamheidsstandaarden (ESRS S1-S4)	125
5.1	Algemeen en leeswijzer	126
5.2	ESRS S1 Eigen personeel	127
5.2.1	Doel en begripsbepaling	127
5.2.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS S1	127
5.2.3	Rapportage-eisen	128
5.3	ESRS S2 Werknemers in de waardeketen	139
5.3.1	Doel en begripsbepaling	139
5.3.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS S2	140
5.3.3	Rapportage-eisen	141
5.4	ESRS S3 Getroffen gemeenschappen	148
5.4.1	Doel en begripsbepaling	148
5.4.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS S3	148
5.4.3	Rapportage-eisen	149

5.5	ESRS S4 Consumenten en eindgebruikers	156
5.5.1	Doel en begripsbepaling	156
5.5.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS S4	156
5.5.3	Rapportage-eisen	157
6	Governancegerelateerde Europese duurzaamheidsstandaard (ESRS G1)	165
6.1	Algemeen en leeswijzer	165
6.2	ESRS G1 Zakelijk gedrag	166
6.2.1	Doel en begripsbepaling	166
6.2.2	Duurzaamheidsthema's in ESRS G1	166
6.2.3	Rapportage-eisen	166
7	Taxonomieverordening	175
7.1	Algemeen en toepassingsgebied	177
7.1.1	Algemeen	177
7.1.2	Ontwikkelingen in de EU; hoofdlijnen wijzigingen Taxonomieverordening	179
7.1.3	Toepassingsgebied	179
7.2	Overzicht van de Taxonomieverordeningen	182
7.2.1	Belangrijkste Taxonomieverordeningen	182
7.2.2	Wijzigingen van de Taxonomieverordeningen	183
7.2.3	FAQ's met betrekking tot de Taxonomieverordeningen (G)	184
7.3	Milieudoelstellingen	184
7.4	Activiteiten in de Taxonomie	185
7.5	Taxonomy-eligible	186
7.6	Taxonomy-aligned	186
7.7	Kritische prestatie-indicatoren (KPI's)	189
7.7.1	Omzet	190
7.7.2	CAPEX	190
7.7.3	OPEX	191
7.8	Presentatie en toelichting Taxonomie-informatie	191
7.8.1	Verplichte Taxonomie-templates	191
7.8.2	Aanvullende toelichting van de Taxonomie-informatie	195
8	Sustainable Finance Disclosure Regulation: SFDR	197
8.1	Algemeen en toepassingsgebied	198
8.2	(Duurzame) financiële producten en transparantieverplichtingen	199
8.3	Voorbeeld Artikel 8-fonds	201
9	Standaarden ISSB duurzaamheidsverslaggeving en de verhouding tussen de verschillende standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving	207
9.1	Algemeen	208
9.1.1	Achtergrond en doel ISSB	208
9.1.2	Samenwerking en integratie met internationale organisaties	209
9.1.3	Status van de ISSB-standaarden	209
9.2	IFRS duurzaamheidsstandaarden	210
9.2.1	Toepassingsgebied en overgangsbepalingen	211
9.2.2	Algemene toelichtingseisen (IFRS S1)	211
9.2.3	Klimaatgerelateerde toelichtingseisen (IFRS S2)	213
9.3	Verhouding tussen de verschillende standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving	214
9.3.1	Verhouding van ISSB met andere standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving	214
9.3.2	Verhouding tussen ISSB-standaarden en ESRS	215
9.3.3	Verhouding tussen ESRS en overige standaarden	217

Bijlage 1	Ontwerp-regelgeving Implementatie duurzaamheidsverslaggeving [per 1 januari 2025]	B.1-1
Bijlage 2	Tabel met situatie na Omnibus voor de toepassing van de CSRD	B.2-1
Trefwoordenregister		T.1

Voorwoord

Dit is de eerste editie van het 'EY Handboek duurzaamheidsverslaggeving'. Dit boek richt zich voornamelijk op de Europese regels voor duurzaamheidsverslaggeving, zoals de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS), en op de wijze waarop voorgesteld wordt deze regels te implementeren in de Nederlandse wet- en regelgeving.

Doel

Standaarden, richtlijnen en wetteksten kunnen moeilijk te lezen zijn vanwege hun complexe en juridische taalgebruik. Vaak ontbreken er toelichtingen en nadere verduidelijkingen die de lezer kunnen helpen. Dit Handboek heeft ten doel de bepalingen die gelden voor een duurzaamheidsverslag op een meer overzichtelijke wijze toegankelijk te maken.

Daarnaast is de regelgeving rond duurzaamheid nog volop in beweging. We hebben in dit Handboek getracht een zo volledig mogelijk beeld van de huidige stand van zaken (mei 2025) te geven. Dit betekent dat we in eerste instantie de huidige CSRD bespreken, exclusief de stop-de-klok aanpassing van de CSRD. Daarnaast worden de belangrijkste voorgestelde wijzigingen besproken.

Bronnen

De volgende regelgeving komt in het Handboek duurzaamheidsverslaggeving aan de orde:

- ▶ de *wetgeving*: in hoofdzaak het nieuw voorgestelde artikel 2:391a in Boek 2 BW;
- ▶ voorgestelde *besluiten*: dit betreft met name het ontwerp-Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering;
- ▶ Europese regelgeving ten aanzien van duurzaamheidsverslaggeving: in hoofdzaak de bepalingen die zijn opgenomen in de CSRD en de ESRS en de voorgestelde wijzigingen daarvan in de vorm van de (inmiddels aangenomen) 'stop-de-klok' aanpassing van de CSRD en de voorgestelde inhoudelijke wijzigingen van de CSRD;
- ▶ De IFRS 'Sustainability Disclosure'-standaarden: ISSB-standaarden ten aanzien van duurzaamheid ontwikkeld door de 'International Sustainability Standards Board'.

Omdat dit Handboek ten doel heeft een actueel overzicht te geven van de wet- en regelgeving, is de tekst in belangrijke mate ontleend aan de CSRD, de hierboven genoemde wijzigingen in de CSRD als gevolg van de voorstellen die voortvloeien uit de Omnibus, de ESRS en aan de (voorstellen voor) implementatie van de CSRD in Nederlandse wet- en regelgeving. Dit Handboek geeft de stand van zaken weer per 1 mei 2025. De opgenomen voorbeelden hebben wij overgenomen uit duurzaamheidsverslagen van ondernemingen die in 2025 over duurzaamheid overeenkomstig de CSRD/ESRS hebben gerapporteerd.

Kracht

De kracht van dit Handboek ligt in de toegankelijkheid en leesbaarheid. We hebben geprobeerd de regels voor duurzaamheidsverslaggeving inzichtelijk te maken door onderwerpen en deelonderwerpen te structureren, de leesbaarheid te verbeteren, veel voorbeelden op te nemen en de verschillen tussen huidige en voorgestelde toekomstige regelgeving te analyseren.

Inhoud

Dit Handboek bestaat uit een negental hoofdstukken.

In een algemeen hoofdstuk 1 wordt een overzicht van huidige en verwachte Nederlandse wetgeving gegeven en een kort overzicht van huidige en verwachte EU-regelgeving zoals de CSRD, de EU-Taxonomie, de 'Sustainable Finance Disclosure Regulation' (SFDR), en de EU-richtlijn passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaam ondernemen ('Corporate Sustainability Due Diligence Directive').

In hoofdstuk 2 wordt de toepasselijkheid van de CSRD en de voorstellen tot wijziging van de CSRD weergegeven. Daarnaast wordt de ontwerp-regelgeving ter implementatie van de CSRD, de timing van de toepassing, de diverse vrijstellingen alsmede enkele meer algemene onderwerpen besproken. De ontwerp-implementatie regelgeving bevat tevens inhoudelijke eisen op hoofdlijnen. De inhoudelijke eisen ten aanzien van het duurzaamheidsverslag zijn in detail uitgewerkt in de ESRS.

In hoofdstuk 3 worden de twee dwarsdoorsnijdende standaarden (ESRS 1 en ESRS 2) besproken die de basis van het duurzaamheidsverslag vormen en die de 'spelregels' en openbaarmakingsvereisten voor het duurzaamheidsverslag van elke onderneming (sector-agnostisch) bevatten.

In een drietal hoofdstukken 4, 5 en 6 worden de milieugerelateerde duurzaamheidsstandaarden (ESRS E1 tot en met E5), de sociaalgerelateerde duurzaamheidsstandaarden (ESRS S1 tot en met S4) en de governancegerelateerde duurzaamheidsstandaard (ESRS G1) in meer detail en met veel voorbeelden besproken.

In hoofdstuk 7 komen de hoofdlijnen van de EU-Taxonomie aan de orde.

Daarnaast wordt in hoofdstuk 8 afzonderlijk aandacht besteed aan de SFDR en in hoofdstuk 9 aan de internationale standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving ontwikkeld door ISSB en aan de verhouding tussen de verschillende standaarden.

Tot slot: het EY Handboek duurzaamheidsverslaggeving is ook in het Engels beschikbaar.

Feedback

Met uw eventuele opmerkingen houden wij uiteraard rekening bij het vervaardigen van een volgend 'EY Handboek duurzaamheidsverslaggeving'. Opmerkingen kunt u sturen naar directoraat.vaktechniek.am@nl.ey.com onder vermelding van EY Handboek duurzaamheidsverslaggeving 2026.

Rotterdam, mei 2025

1 Duurzaamheidsverslaggeving: algemeen

1.1 Algemeen en leeswijzer	
Algemeen en leeswijzer	Een overzicht wordt gegeven van de Nederlandse en EU-regelgeving op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving.
1.2 Overzicht Nederlandse wetgeving	
Nederlandse regelgeving	Reeds bestaande eis in Titel 9 Boek 2 BW voor niet-financiële prestatie-indicatoren in het bestuursverslag (grote rechtspersonen). Wetsvoorstel voor aanpassing Titel 9 aan EU-regelgeving (CSRD) en ontwerp-Implementatiebesluit hetgeen de uitgebreide opvolger is van de NFRD.
1.3 Overzicht EU-regelgeving	
Doel van EU-regelgeving	De openbaarmaking van relevante, vergelijkbare en betrouwbare duurzaamheidsinformatie om de doelstellingen van de EU 'Green Deal' te behalen.
Ontwikkelingen in de EU; Omnibus	De Europese Commissie heeft de zogenoemde Omnibus gepubliceerd met (voorgestelde) wijzigingen, zowel qua inhoud als toepassingsgebied en ingangsdatum, in onder andere de CSRD (EU-richtlijn voor duurzaamheidsrapportage), de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) en de Taxonomieverordening (EU-classificatiesysteem voor duurzame activiteiten). De 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSRD en CSDDD is begin april 2025 aangenomen en is op 17 april 2025 in werking getreden. De overige inhoudelijke voorstellen zullen waarschijnlijk pas eind 2025 worden aangenomen.
Richtlijn voor duurzaamheidsrapportage (CSRD en ESRS): hoofdlijnen	De CSRD bevat gedetailleerde rapportagevereisten over de impact van bedrijven op milieu, mensenrechten, sociale normen en bedrijfsethisch gedrag. Deze zijn nader ingevuld door de Europese duurzaamheidsstandaarden: ESRS. De Omnibus heeft onder andere gevolgen voor de reikwijdte, ingangsdatum en toepasselijkheid van de CSRD. De Omnibus bevat ook inhoudelijke wijzigingen van de CSRD/ESRS.

Taxonomieverordening: hoofdlijnen	De Taxonomieverordening heeft een begrippenkader (Taxonomie) gecreëerd om te beoordelen of een economische activiteit als ecologisch duurzaam kan worden aangemerkt inclusief rapportagevereisten hierover. De Omnibus heeft onder andere gevolgen voor de reikwijdte en ingangsdatum van de verplichte toepassing van de Taxonomieverordening en biedt vereenvoudigingen.
Verordening voor informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële sector (SFDR): hoofdlijnen	Regels voor hoe financiële marktdeelnemers informatie over duurzaamheid verschaffen, hetgeen beleggers helpt die willen investeren in fondsen die duurzaamheidsdoelstellingen ondersteunen, om weloverwogen keuzes te maken.
Regelgeving van toepassing in toekomstige jaren: Richtlijn inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaam ondernemen ('Corporate Sustainability Due Diligence Directive': CSDDD)	De EU-richtlijn introduceert voor ondernemingen met een bepaalde omvang een passende zorgvuldigheidsverplichting op het gebied van mensenrechten en milieu. De Omnibus heeft onder andere gevolgen voor de ingangsdatum van de verplichte toepassing van de CSDDD en biedt vereenvoudigingen.
1.4 Internationale standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving ontwikkeld door de ISSB en de verhouding tussen de verschillende standaarden	De IFRS Foundation heeft de ISSB opgericht met de intentie om standaarden die een uitgebreide wereldwijde basisstandaard zullen vormen van duurzaamheidsinformatie voor de financiële markten te ontwikkelen. Er zijn op dit moment twee IFRS 'Sustainability'-standaarden.
ISSB	
1.5 Relatie tussen de jaarrekening en duurzaamheidsverslaggeving	De duurzaamheidsverslaggeving en de jaarrekening vullen elkaar aan en refereren indien nodig naar elkaar. Belangrijk is dat het duurzaamheidsverslag en de jaarrekening op elkaar aansluiten en consistent zijn. Zowel de ESRS als de ISSB-standaarden besteden hier aandacht aan.
Relatie tussen de jaarrekening en duurzaamheidsverslaggeving	

1.1 Algemeen en leeswijzer

Duurzaamheid is een niet meer weg te denken thema in onze huidige maatschappij. Als samenleving staan we voor een immense verduurzamingsopgave om onze wereld leefbaar te houden. Van ondernemingen wordt verwacht dat zij daarin verantwoordelijkheid nemen voor de impact die zij hebben op mens, milieu en samenleving. Daarmee samenhangend is de vraag naar duurzaamheidsinformatie van ondernemingen toegenomen. Deze toegenomen vraag hangt samen met de veranderende aard van risico's van de bedrijfsvoering bij ondernemingen en een groeiend bewustzijn bij beleggers voor de financiële gevolgen van die risico's.

1 Duurzaamheidsverslaggeving: algemeen

De afgelopen jaren heeft in dat kader duurzaamheidsverslaggeving steeds meer aandacht gekregen. Bedrijven rapporteerden al vaak in het bestuursverslag over ESG (hetgeen staat voor 'Environment', 'Social', en 'Governance'), maar aangezien een gestandaardiseerde norm ontbrak, bestond gevaar voor 'greenwashing' (het zich groener of maatschappelijk verantwoordelijker voordoen dan de onderneming daadwerkelijk is). Er zijn daarom betere verslaggevingsregels ontwikkeld om inzicht te geven hoe duurzaam ondernemingen zijn, zodat investeerders en financiers (zoals banken) beter rekening kunnen houden met duurzaamheid bij de keuzes die zij maken in welke entiteiten zij investeren of aan welke entiteiten kredieten worden verleend en tegen welke voorwaarden. Dit inzicht moeten ondernemingen onder andere geven door middel van openbaarmaking van een duurzaamheidsverslag.

Er zijn verschillende private organisaties die in het verleden diverse standaarden, richtsnoeren of raamwerken over duurzaamheidsverslaggeving (op vrijwillige basis) voor (beursgenoteerde) ondernemingen tot stand hebben gebracht. In dat kader kunnen als meest bekende voorbeelden de standaarden worden genoemd die zijn opgesteld door het 'Global Reporting Initiative' (hierna: GRI, zie hoofdstuk 9) en het 'Integrated Reporting Framework' van de 'International Integrated Reporting Council' (hierna: IR, zie hoofdstuk 9). Deze GRI- en IR-standaarden werden internationaal vrijwillig toegepast door een relatief kleine groep bedrijven en waren niet verplicht van toepassing.

Binnen de EU was er sinds 2017 al enige (verplicht toe te passen) regelgeving op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving. Deze regelgeving hield in dat grote organisaties van openbaar belang waaronder kredietinstellingen en verzekeringsmaatschappijen in de EU verplicht waren om over niet-financiële informatie (NFI) te rapporteren in het bestuursverslag. Echter, deze regelgeving liet verschillende tekortkomingen zien. De gerapporteerde informatie miste bijvoorbeeld relevantie, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid – aldus de kritiek van beleggers en andere belanghebbenden – en is dus niet geschikt om te gebruiken bij besluitvorming.

Als gevolg van de bovengenoemde kritiek is er de afgelopen jaren zowel op internationaal als Europees niveau gewerkt aan een geharmoniseerde set van standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving. Op internationaal niveau heeft dit geleid tot de oprichting van de 'International Sustainability Standards Board' (hierna: ISSB). De ISSB is in november 2021 door de IFRS Foundation opgericht met de intentie om standaarden die een uitgebreide wereldwijde basisstandaard zullen vormen van duurzaamheidsinformatie voor de financiële markten te ontwikkelen (IFRS 'Sustainability'-standaarden). De hierboven genoemde IR is samen met enkele andere internationale organisaties op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving in 2021 opgegaan in de ISSB. In 2023 heeft de ISSB de eerste twee duurzaamheidsverslaggevingsstandaarden gepubliceerd, een algemene standaard en een klimaat-gerelateerde standaard. Voor een verdere behandeling van de IFRS 'Sustainability'-standaarden zie hoofdstuk 9.

Binnen de EU is eind 2022 de Europese richtlijn duurzaamheidsrapportage ('Corporate Sustainability Reporting Directive', hierna te noemen CSRD: zie par. 1.3.3) aangenomen. Op 26 februari 2025 heeft de Europese Commissie de zogenoemde Omnibus gepubliceerd met daarin voorgestelde wijzigingen, zowel qua inhoud als toepassingsgebied en ingangsdatum, in onder andere de CSRD, de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) en de Taxonomieverordening (EU-classificatiesysteem voor duurzame activiteiten). De 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSRD en CSDDD is inmiddels door de EU aangenomen, zodat er duidelijkheid ontstaat vanaf wanneer betrokken ondernemingen moeten rapporteren. Daarmee heeft de Europese Commissie tijd gecreëerd om de overige voorstellen, waarvan de uitwerking en politieke dialoog naar verwachting meer tijd zullen kosten, te bespreken en definitief te maken.

Omdat ten dele sprake is van voorstellen die nog aangenomen moeten worden door de EU, wordt in dit hoofdstuk in eerste instantie de thans geldende regelgeving besproken, exclusief de 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSRD en CSDDD. Daarnaast wordt voor zover van toepassing op hoofdlijnen in de betreffende paragrafen aangegeven wat de gevolgen zijn van de 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSRD en CSDDD alsmede van de inhoudswijziging CSRD, CSDDD en Taxonomieverordening als die in ongewijzigde vorm zouden worden aangenomen.

De CSRD had medio juli 2024 moeten zijn geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. De wetsvoorstellen liggen nog ter goedkeuring voor aan de Tweede en Eerste Kamer. Als gevolg van de publicatie van de Omnibus heeft de minister van Financiën in een BNC¹ fiche 2-Voorstel Omnibus I CSRD CSDDD van 24 maart 2025 de voorgenomen handelwijze van het kabinet ten aanzien van de implementatie van de CSRD uiteengezet. Kort gezegd geeft de minister aan dat de behandeling van de implementatievoorstellen op dit moment wordt aangehouden en dat het voornemen is om alle (gewijzigde) vereisten vanuit de CSRD in één keer in de Nederlandse wet- en regelgeving te implementeren zodra de wijzigingsvoorstellen in de EU zijn aangenomen.

In dit algemene hoofdstuk worden de volgende onderwerpen op hoofdlijnen behandeld:

- ▶ Overzicht Nederlandse wetgeving (zie par. 1.2);
- ▶ Overzicht EU-regelgeving (zie par. 1.3);
 - ▶ Doel van de EU-regelgeving (zie par. 1.3.1);
 - ▶ Ontwikkelingen in de EU; Omnibus (zie par. 1.3.2);
 - ▶ Richtlijn duurzaamheidsrapportage ('Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD)); hoofdlijnen (zie par. 1.3.3);
 - ▶ Taxonomieverordening: hoofdlijnen (zie par. 1.3.4);
 - ▶ Verordening voor informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële sector ('Sustainable Finance Disclosure Regulation' (SFDR)); hoofdlijnen (zie par. 1.3.5);
 - ▶ Richtlijn inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaam ondernemen ('Corporate Sustainability Due Diligence Directive' (CSDDD)) (zie par. 1.3.6);
- ▶ Internationale standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving ontwikkeld door de ISSB en de verhouding tussen de verschillende standaarden (zie par. 1.4);
- ▶ Relatie tussen de jaarrekening en duurzaamheidsverslaggeving (zie par. 1.5).

In de vervolghoofdstukken wordt dieper ingegaan op de volgende onderwerpen:

- ▶ De CSRD en Nederlandse wet- en regelgeving ten aanzien van duurzaamheidsverslaggeving (zie hoofdstuk 2);
- ▶ Dwarsdoorsnijdende Europese duurzaamheidsstandaarden (ESRS 1 en 2 Algemene toelichtingen) (zie hoofdstuk 3);
- ▶ Milieugerelateerde Europese duurzaamheidsstandaarden (ESRS E1-5) (zie hoofdstuk 4);
- ▶ Sociaalgerelateerde Europese duurzaamheidsstandaarden (ESRS S1-4) (zie hoofdstuk 5);
- ▶ Governancegerelateerde Europese duurzaamheidsstandaarden (ESRS G1) (zie hoofdstuk 6);
- ▶ Taxonomieverordening (zie hoofdstuk 7);
- ▶ Sustainable Finance Disclosure Regulation: SFDR (zie hoofdstuk 8);
- ▶ Internationale standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving ontwikkeld door de ISSB en de verhouding tussen de verschillende duurzaamheidsstandaarden (zie hoofdstuk 9).

¹ BNC staat voor Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen.

1 Duurzaamheidsverslaggeving: algemeen

1.2 Overzicht Nederlandse wetgeving

1.2.1 Reeds bestaande Nederlandse wetgeving

In de Nederlandse wet (Titel 9 Boek 2 BW) is al vele jaren een algemene bepaling opgenomen aangaande ESG-informatie in het bestuursverslag. Deze bepaling houdt in dat niet-financiële prestatie-indicatoren, met inbegrip van milieu- en personeelsaangelegenheden worden opgenomen, indien noodzakelijk voor een goed begrip van de ontwikkeling, de resultaten of de positie van de rechtspersoon en groepsmatenschappen (art. 2:391 lid 1 BW). Deze eis geldt voor grote rechtspersonen (art. 2:397 lid 8 BW), waaronder ook de grote rechtspersonen die over 2024 volgens het Nederlandse ontwerp-Implementatiebesluit nog geen duurzaamheidsverslag hoeven op te stellen.

1.2.2 Nieuwe Nederlandse wetgeving

Zoals in de vorige paragraaf uiteengezet, had medio juli 2024 de CSRD in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd moeten zijn.

Voor meer informatie over de implementatie van de CSRD in de Nederlandse wet- en regelgeving, zie paragraaf 2.2.

1.3 Overzicht EU-regelgeving

1.3.1 Doel van de EU-regelgeving

In het VN-klimaatakkoord van Parijs dat eind 2015 door bijna alle landen van de wereld is ondertekend, is onder andere afgesproken de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad Celsius. Hiervoor is nodig dat in 2030 de broeikasgassen met 45% zijn gedaald ten opzichte van de 2010-niveaus en dat in 2050 klimaatneutraliteit wordt bereikt. Op grond hiervan heeft de Europese Commissie eind 2019 de zogenoemde 'European Green Deal' (hierna: EU 'Green Deal') opgesteld waarin deze ambities zijn bekrachtigd en zelfs zijn uitgebreid met het doel de emissies per 2030 te verminderen met 55% ten opzichte van de niveaus in 1990. Tegelijkertijd wordt toekomstbestendige economische groei bevorderd die zorgt voor stabiliteit, werkgelegenheid en duurzame investeringen. Deze EU 'Green Deal' heeft tot doel om de Europese Unie om te vormen tot een moderne en concurrerende economie waarbij op een efficiënte manier met hulpbronnen wordt omgegaan en zonder netto-uitstoot van broeikasgassen in 2050. Om de EU voor 2050 klimaatneutraal te maken, is een routekaart uitgestippeld met een hele reeks aan (ook wettelijke) maatregelen.

Mede om die reden publiceerde de Europese Commissie in 2018 het Actieplan: duurzame groei financieren ('Action Plan on Financing Sustainable Growth' hierna te noemen Actieplan). Als de EU meer duurzame economische groei wil ontwikkelen, de stabiliteit van het financiële stelsel wil garanderen en meer transparantie en langetermijndenken in de economie wil stimuleren, dan moet volgens de Europese Commissie een grootscheepse omschakeling worden gemaakt in de wijze waarop het huidige financiële stelsel functioneert en moet privaat kapitaal zich gaan richten op duurzame investeringen. Om dit te bewerkstelligen heeft de Europese Commissie onder meer dit Actieplan opgesteld dat drie specifieke doelen dient:

- ▶ Heroriënteren van kapitaalstromen naar duurzame beleggingen om duurzame en inclusieve groei te realiseren;
- ▶ Beheersen van financiële (systeem-)risico's die voortvloeien uit klimaatverandering, uitputting van hulpbronnen, aantasting van het milieu en sociale kwesties; en
- ▶ Bevorderen van transparantie en langetermijndenken in financiële en economische activiteiten.

De EU 'Green Deal' bestrijkt alle sectoren van de economie, zoals vervoer, energie, landbouw en infrastructuur, maar ook bijvoorbeeld de ICT. Om de groene transitie te bekostigen, moeten er publieke en private geldstromen

naar duurzame economische activiteiten vloeien. Dat betekent dat inzicht nodig is in hoe duurzaam ondernemingen zijn, zodat investeerders en financiers (zoals banken) beter rekening kunnen houden met duurzaamheid bij de keuzes in welke entiteiten zij investeren of aan welke entiteiten kredieten worden verleend en tegen welke voorwaarden. Dit inzicht moeten ondernemingen onder andere geven door middel van de opstelling en openbaarmaking van een duurzaamheidsverslag ('Sustainability Report'). De term duurzaamheid is daarbij een breed begrip, hetgeen ook wel wordt aangeduid als ESG.

Ook onderdeel van de EU 'Green Deal' is dat financiële marktdeelnemers en financieel adviseurs duurzaamheidsinformatie moeten verschaffen aan beleggers en vermogensbeheerders. Uit bovenstaande volgt dat de openbaarmaking van relevante, vergelijkbare en betrouwbare duurzaamheidsinformatie belangrijk is om de doelstellingen van de EU 'Green Deal' te behalen en 'greenwashing' tegen te gaan. Als onderdeel hiervan heeft de EU inmiddels een aantal EU-verordeningen en EU-richtlijnen gepubliceerd die in dit hoofdstuk worden besproken.

1.3.2 Ontwikkelingen in de EU; Omnibus

In het voorjaar van 2025 zijn de eerste duurzaamheidsverslagen, inclusief Taxonomy-toelichtingen, gepubliceerd door de ondernemingen die vallen onder de eerste golf ('wave 1') van de CSRD. Deze ondernemingen hebben aanzienlijke inspanningen geleverd om aan deze verplichtingen te voldoen, wat heeft geleid tot vooruitgang en een benchmark voor andere ondernemingen om te volgen.

Binnen de Europese Unie wordt gewerkt aan het stroomlijnen van alle regelgeving rondom duurzaamheidsrapportages. In september 2024 is door voormalig ECB-voorzitter Mario Draghi een rapport gepresenteerd over het Europese concurrentievermogen, opgesteld in opdracht van de Europese Commissie. Eén van de onderwerpen uit het zogenoemde Draghi-rapport is gericht op het vereenvoudigen en verminderen van onnodige regelgeving die is ontstaan door overlappende regelgeving en onnodige complexiteit. Mede naar aanleiding van het Draghi-rapport heeft EC-voorzitter Ursula von der Leyen, tijdens een bijeenkomst in Boedapest over de Europese concurrentiekracht, aangegeven dat de Europese Commissie versneld zal streven naar vereenvoudiging van de regelgeving, om daarmee de administratieve lasten te verminderen. Onderdeel hiervan is het zogenoemde 'Omnibus vereenvoudigingspakket' dat op 26 februari 2025 is gepubliceerd.

Dit Omnibuspakket is gericht op het stroomlijnen van de rapportagevereisten binnen de EU en het verminderen van onnodige administratieve verplichtingen. De gepubliceerde Omnibus bevat voorgestelde wijzigingen, zowel qua inhoud als toepassingsgebied en ingangsdatum, in onder andere de CSRD, de CSDDD en de Taxonomieverordening. De publicatie van het eerste Omnibus van de EU markeert een belangrijk moment voor de duurzaamheidsverslaggeving. Dit wetgevingsinitiatief stelt onder andere de implementatie uit ('stop-de-klok'-aanpassing) en verhoogt de toepassingsdrempels, waardoor naar schatting 80% van de ondernemingen buiten de reikwijdte zullen vallen, terwijl het nog steeds in lijn is met de principes van de Green Deal van de EU.

De 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSRD en CSDDD, die onderdeel is van het Omnibuspakket, is in april 2025 aangenomen door de EU; de aanpassing is op 17 april 2025 in werking getreden. De gevolgen van de 'stop-de-klok'-aanpassing voor de CSRD worden besproken in paragraaf 2.2.3.1. De 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSDDD wordt behandeld in paragraaf 1.3.6.2.

Daarnaast stelt de Omnibus voor de Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) te wijzigen. In het kort is het doel van CBAM: voorkomen dat goedkopere, maar vervuilende producten (meer CO₂-uitstoot) van buiten de EU de markt verstoren. Dit wordt gedaan door het opleggen van een CO₂-heffing op geïmporteerde producten op basis van hun CO₂-voetafdruk door middel van de aankoop van CBAM-certificaten. Als onderdeel van de Omnibus wordt

1 Duurzaamheidsverslaggeving: algemeen

ook deze regelgeving vereenvoudigd om daarmee de administratieve lastendruk te verminderen. Omdat CBAM niet direct invloed heeft op duurzaamheidsverslaggeving gaan we hier in dit boek niet verder op in.

Omdat ten dele sprake is van voorstellen die nog aangenomen moeten worden door de EU, wordt in dit boek in eerste instantie de thans geldende regelgeving besproken, exclusief de 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSRD. Daarnaast wordt voor zover van toepassing in de betreffende paragrafen aangegeven wat de gevolgen zijn van de 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSRD alsmede van de inhoudswijzigingen van de CSRD, CSDDD en de Taxonomieverordening als die in ongewijzigde vorm zouden worden aangenomen. In de volgende paragrafen worden de wijzigingen samengevat:

- ▶ Hoofdpijnen wijzigingen in de CSRD (zie par. 2.2.3);
- ▶ Hoofdpijnen wijzigingen in de CSDDD (zie par. 1.3.6.2);
- ▶ Hoofdpijnen wijzigingen in de Taxonomieverordening (zie par. 7.1.2).

1.3.3 Richtlijn voor duurzaamheidsrapportage ('Corporate Sustainability Reporting Directive'): hoofdpijnen

In november 2022 heeft het Europese Parlement en de Europese Raad van Ministers de EU-richtlijn duurzaamheidsrapportage (Richtlijn 2022/2464/EU)/'Corporate Sustainability Reporting Directive'(CSRD) aangenomen en deze richtlijn op 16 december 2022 gepubliceerd. De CSRD kan worden beschouwd als belangrijk onderdeel van de EU 'Green Deal' aangezien deze zal moeten zorgen voor meer transparantie over duurzaamheid en betere kwaliteit van duurzaamheidsinformatie. De CSRD is de uitgebreide opvolger van de NFRD die van toepassing was op grote organisaties van groot belang (OOB's zoals gedefinieerd in art. 2:398 lid 7 BW), te weten beursgenoteerde vennootschappen, banken en verzekeraars, met meer dan 500 werknemers. De CSRD is van toepassing in de EER (Europese Economische Ruimte) wat tot gevolg heeft dat naast alle EU-lidstaten ook Liechtenstein, Noorwegen en IJsland onder het bereik van de richtlijn vallen. Wanneer in deze paragraaf wordt gesproken over EU worden daar de EER-landen onder begrepen. De Omnibus heeft onder andere gevolgen voor de reikwijdte en ingangsdatum van de verplichte toepassing van de CSRD en de toepasselijkheid van de CSRD. De Omnibus stelt voor om de CSRD slechts van toepassing te laten zijn op grote ondernemingen met meer dan 1.000 werknemers. Hierdoor zal de verplichte toepassing voor beursgenoteerde SME's vervallen. Ten slotte wordt het toepassingsgebied voor een niet EU-moeder met een groepsmaatschappij of bijkantoor in de EU gewijzigd (zie par. 2.3).

Ondernemingen moeten inzicht gaan geven in hoe duurzaam ze zijn door onder andere een duurzaamheidsverslag openbaar te maken. Hierbij willen we benadrukken dat dit duurzaamheidsverslag, als onderdeel van het bestuursverslag, transparantie geeft inzake duurzaamheid ongeacht of een onderneming al daadwerkelijk duurzaam is. De CSRD vereist dat een onderneming enerzijds adequate (relevante, betrouwbare en vergelijkbare) informatie openbaar maakt over de duurzaamheidsrisico's die zij loopt en anderzijds over de kansen en impact die de onderneming heeft op de samenleving en het milieu en beoogt hiermee een drietal kerndoelstellingen te bereiken:

- ▶ het reduceren van systeemrisico's inzake ESG,
- ▶ zorgen dat er meer geïnvesteerd wordt in duurzame activiteiten/ondernemingen, en
- ▶ ervoor zorgen dat ondernemingen verantwoording afleggen over hun ESG-beleid en -prestaties.

Om consistentie van de toekomstige duurzaamheidsverslagen te waarborgen, zijn op verzoek van de Europese Commissie in november 2022 door EFRAG ('European Financial Reporting Advisory Group') Europese duurzaamheidsstandaarden ('European Sustainability Reporting Standards': hierna ESRS genoemd) opgesteld. De ESRS zijn medio 2023 door de Europese Commissie aangenomen en als (gedelegeerde) wetgeving gepubliceerd. De Omnibus stelt voor de ESRS te vereenvoudigen, standaarden voor vrijwillige toepassing uit te brengen en geen

sectorspecifieke standaarden meer op te stellen. De diverse ESRS worden inhoudelijk in de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 besproken. De implementatie van de CSRD in de Nederlandse wet wordt verder besproken in hoofdstuk 2.

1.3.4 Taxonomieverordening: hoofdlijnen

Als invulling van het in paragraaf 1.3.1 genoemde actieplan van de EU is sinds enkele jaren een EU-classificatiesysteem voor duurzame activiteiten ontwikkeld, de Taxonomie. Dit systeem is belangrijk omdat de beoogde verschuiving van kapitaalstromen naar meer ecologische duurzame economische activiteiten vraagt om duidelijkheid over welke activiteiten in aanmerking komen en bijdragen aan de matiging van of de aanpassing aan de klimaatverandering alsmede aan ecologische en sociale doelstellingen.

De Taxonomie is voor de eerste golf ondernemingen ('wave 1') – dat wil zeggen grote OOB's met meer dan 500 werknemers – rechtstreeks van toepassing binnen de hele EU, wat betekent dat er geen (nadere) implementatie daarvan in de nationale wetgeving van de EU-lidstaten nodig is. Voor de overige ondernemingen ('wave 2' en 'wave 3', zie par. 7.1.3) wordt de Taxonomie van toepassing zodra de CSRD verplicht is.

Voor boekjaren 2021 tot en met 2023 was in Nederland de Taxonomie al verplicht van toepassing op ondernemingen die onder het toepassingsgebied van de toen geldende NFRD vielen: grote OOB's met meer dan 500 werknemers. Vanaf boekjaren 2024 vereist de CSRD de rapportage op basis van de Taxonomie, waardoor deze informatie onderdeel werd van het duurzaamheidsverslag en het toepassingsgebied van de Taxonomie gelijk werd aan dat van de CSRD. De implementatie van de CSRD in de Nederlandse wetgeving is echter mede door de Omnibus nog onderhanden. Daarom is bij gebreke van een wettelijke basis voor Nederlandse ondernemingen het opstellen van een duurzaamheidsverslag overeenkomstig de CSRD nog niet verplicht. Wel blijft de Taxonomieverordening direct van toepassing op grote OOB's met meer dan 500 werknemers.

In de Omnibus wordt voorgesteld het toepassingsgebied voor de Taxonomieverordening aan te laten sluiten bij de voorgestelde wijziging van de reikwijdte van de CSRD. Dit houdt in dat de drempel van het aantal werknemers wordt verhoogd naar 1.000. In aanvulling op de reikwijdte van de CSRD van meer dan 1.000 werknemers, wordt voorgesteld enkel nog voor ondernemingen met een netto-omzet groter dan € 450 miljoen de Taxonomie-informatie verplicht te stellen. Naast aanpassing van het toepassingsgebied stelt de Omnibus verdere vereenvoudigingen van de Taxonomieverordening voor, zoals vrijstellingen op grond van materialiteit, de mogelijkheid tot gedeeltelijke rapportering en vereenvoudigde rapportagetemplates. Voor een uiteenzetting van de Taxonomie, inclusief de impact van de Omnibus hierop, wordt verwezen naar hoofdstuk 7.

1.3.5 Verordening voor informatieversterving over duurzaamheid in de financiële sector ('Sustainable Finance Disclosure Regulation' (SFDR)): hoofdlijnen

Verordening (EU) 2019/2088 betreffende informatieversterving over duurzaamheid in de financiële dienstensector is sinds 10 maart 2021 van toepassing. Deze verordening is beter bekend als de 'Sustainable Finance Disclosure Regulation' (SFDR) en maakt deel uit van het 'Action Plan for Financing Sustainable Growth' van de Europese Commissie. De SFDR stelt geharmoniseerde regels vast voor financiële marktdeelnemers, zoals pensioenfondsen en vermogensbeheerders, over transparantie met betrekking tot de integratie van duurzaamheidsrisico's en het in aanmerking nemen van ongunstige effecten op de duurzaamheid in hun procedures, en de verstrekking van informatie over duurzaamheid met betrekking tot financiële producten. Hierdoor helpt de SFDR de beleggers die willen investeren in fondsen die duurzaamheidsdoelstellingen ondersteunen, om weloverwogen

1 Duurzaamheidsverslaggeving: algemeen

keuzes te maken. De SFDR is ook ontworpen om beleggers in staat te stellen om goed te beoordelen hoe duurzaamheidsrisico's zijn geïntegreerd in beleggingsbeslissingen.

De financiële marktdeelnemers en financieel adviseurs dienen informatie te verschaffen op entiteits- en productniveau. Omdat het voor beleggers belangrijk is te weten hoe de financiële marktdeelnemer of financieel adviseur omgaat met duurzaamheidsrisico's dient informatie over duurzaamheidsrisico's van het financiële product te worden verstrekt onder andere op de website, in precontractuele informatieverstrekking (bijvoorbeeld het prospectus) en in periodieke verslagen (zoals bestuursverslagen). Het is nog onzeker wat de consequenties zijn van de Omnibus voor de SFDR. Wel heeft de Omnibus simplificaties voorgesteld voor de Taxonomieverordening (zie par. 7.1.2) waar de SFDR naar verwijst. Voor een uiteenzetting van de SFDR voor de financiële sector wordt verwezen naar hoofdstuk 8.

1.3.6 Regelgeving van toepassing in toekomstige jaren: Richtlijn inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaam ondernemen ('Corporate Sustainability Due Diligence Directive': CSDDD)

1.3.6.1 Doelstelling CSDDD

De richtlijn inzake passende zorgvuldigheid ('due diligence') op het gebied van duurzaam ondernemen ('Corporate Sustainability Due Diligence Directive' (EU 2014/1760, hierna: CSDDD) regelt een corporate 'due diligence'-plicht voor ondernemingen met een bepaalde omvang zoals hieronder uiteen wordt gezet. De plicht houdt in de nadelige gevolgen van hun eigen activiteiten, die van hun dochterondernemingen en van hun waardeketen zowel binnen als buiten Europa, op de mensenrechten (zoals kinderarbeid) en op het milieu (zoals vervuiling) te identificeren en aan te pakken.

Daarnaast bevat de richtlijn de verplichting voor grote ondernemingen om een transitieplan voor de mitigatie van de klimaatverandering op te stellen en uit te voeren met als doel, met de beste inspanningen, het bedrijfsmodel en de strategie van de onderneming te verenigen met de transitie naar een duurzame economie en het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 graad (in overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs) en de doelstelling van het verwezenlijken van klimaatneutraliteit (zoals vastgelegd in Verordening (EU) 2021/1119), inclusief de tussentijdse en klimaatneutraliteitsdoelstellingen voor 2050.

Op 26 februari 2025 heeft de Europese Commissie de zogenoemde Omnibus gepubliceerd met daarin voorgestelde wijzigingen, zowel qua inhoud als toepassingsgebied en ingangsdatum, in onder andere de CSDDD. De wijzigingen voor wat betreft de CSDDD bestaan uit:

- een zogenoemde 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSDDD: de Commissie wil de toepassing van de CSDDD voor de eerste golf ondernemingen ('wave 1') uitstellen met een jaar (naar 2028);
- en inhoudswijziging CSDDD.

De 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSDDD is inmiddels door de EU aangenomen, zodat er duidelijkheid ontstaat vanaf wanneer betrokken ondernemingen moeten rapporteren. Daarmee heeft de Europese Commissie tijd gecreëerd om de overige voorstellen, waarvan de uitwerking en politieke dialoog naar verwachting meer tijd zal kosten, te bespreken en definitief te maken.

Omdat ten dele sprake is van voorstellen die nog aangenomen moeten worden door de EU, wordt in deze paragraaf in eerste instantie de thans bekende CSDDD besproken, inclusief de 'stop-de-klok'-aanpassing van de CSDDD. Daarnaast wordt voor zover van toepassing in de betreffende subparagrafen aangegeven wat de gevolgen

zijn van de inhoudswijziging CSDDD als die in ongewijzigde vorm zou worden aangenomen. In de volgende subparagraaf worden de belangrijkste wijzigingen als gevolg van de ‘stop-de-klok’-aanpassing van de CSDDD en de belangrijkste wijzigingen uit de inhoudswijziging CSDDD besproken.

1.3.6.2 Voorstellen van de Omnibus voor de CSDDD

De ‘stop-de-klok’-aanpassing van de CSDDD is in april 2025 aangenomen door de EU; de aanpassing is op 17 april 2025 in werking getreden. De ‘stop-de-klok’-aanpassing houdt in dat de deadline voor de implementatie van de CSDDD in de nationale wetgeving (26 juli 2026) met een jaar is uitgesteld naar 26 juli 2027. Daarnaast is de toepassingsdatum voor de eerste golf ondernemingen (‘wave 1’) met een jaar uitgesteld naar juli 2028 (zie par. 1.3.6.4). In de tussentijd zullen de noodzakelijke richtlijnen (‘Guidelines’) van de Commissie worden vervroegd naar juli 2026, waardoor ondernemingen meer kunnen steunen op best practices en hun afhankelijkheid van juridische advisering en adviesdiensten kunnen verminderen.

Voor wat betreft de inhoudswijziging van de CSDDD betreffen de voorstellen op hoofdlijnen:

Onderwerp	Voorgestelde wijzigingen	Paragraaf
Doorsijpeleffect (‘trickle-down effect’)	Doorsijpeleffect (‘trickle-down effect’) voor de mkb- en kleine midcap-zakenpartners binnen de waardeketen verminderen	1.3.6.5
‘Due diligence’ in de waardeketen	Beoordelingen beperken tot directe zakenpartners, tenzij er plausibele informatie is over nadelige gevolgen met betrekking tot indirecte zakenpartners	1.3.6.6
‘Due diligence’-beoordeling	Verlengen van jaarlijks naar elke vijf jaar	1.3.6.6
Belanghebbenden in ‘due diligence’-proces	De verplichtingen voor betrokkenheid van belanghebbenden stroomlijnen	1.3.6.6
Relatiebeëindiging	Geen verplichting om de relatie met zakenpartners te beëindigen die zijn geïdentificeerd als dat ze ernstige nadelige gevolgen (kunnen) hebben	1.3.6.6
Civiele aansprakelijkheid en boetes	EU-breed civiel aansprakelijkheidsregime verwijderen. Minimale boetegrens van 5% van de omzet verwijderen	Wordt niet verder behandeld.

1.3.6.3 Interactie met andere richtlijnen

Er bestonden al internationale ‘corporate sustainability due diligence’ raamwerken die vrijwillig werden toegepast waaronder de ‘2011 United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs)’ en de ‘The OECD Guidelines for Multinational Enterprises (OECD Guidelines)’. De CSDDD sluit voor een groot deel aan op deze niet-verplichte raamwerken, maar bevat wel enkele benodigde aanpassingen vanwege het verplichte karakter van de CSDDD.

De CSDDD geeft een algemeen horizontaal kader (‘lex generalis’) voor ‘corporate sustainability due diligence’. Sectorspecifieke wetten die dezelfde doelstellingen nastreven, maar voorzien in uitgebreidere of meer specifieke verplichtingen (‘lex specialis’) hebben voorrang op de algemene eisen van de richtlijn in geval van conflicten.

Bovendien maakt de richtlijn verwijzingen naar bestaande wetgeving zoals de CSRD. De CSDDD is dan ook onderdeel van de EU ‘Green Deal’ en is ontwikkeld in samenhang met de gerelateerde CSRD. In de CSDDD wordt